

LAUSUNTO 13.4.2026

Eduskunnan Lakivaliokunta

Asiantuntijalausunto valiokunnan kokoukseen 15.4.2026

Lausunto asiassa: HE 25/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry (myöh. JUKO) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi ja lausuu siitä seuraavaa:

7 a §. Palvelun hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta:

JUKO pitää esitettyä sääntelyä tarpeellisena, sillä perustuslain 124§ edellyttää tarkoituksenmukaisuutta ja sitä, että yksityisen palvelun hankkimisesta säädetään kyseisessä laissa. JUKO huomauttaa, että hallituksen esitys on kuitenkin tältä osin liian laaja.

Perustuslain 124 §:ssä säädetään julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Säännöksen mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Hallituksen esityksen 7a§ mukaan tarve olisi erityisesti hankkia sellaisia tehtäviä, jotka liittyvät vankeinhoidon tukipalveluihin, kuten työn ja opiskelun sekä vapaa-ajan tukemiseen ja toisaalta myös ruokahuoltoon ja henkilökohtaisten tavaroiden säilytykseen.

Lisäksi tarkoituksena olisi hankkia myös mm. vankien kuljetusta ja hallinnollisten tehtävien avustamista, jotka JUKO ry:n käsityksen mukaan ylittävät esitetyn perusteella julkisen vallan käytön rajan ja eivät ole perustuslain 124 §:n tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta tarpeellisia eivätkä vain avustavia ja täydentäviä palveluja.

Vankien kuljetusta ja viraston perustehtäviä ei voi ulkoistaa ilman, että se lisää merkittävästi riskejä vastuukysymyksistä. Vangin kuljetus on tehtävä niin, että se ei

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia Yksityisen sektorin vartijalla ei ole tarvittavaa koulutusta vankien kuljettamiseen, eikä oikein mitoitettuun voimankäyttöön sitä tarvittaessa.

Hallituksen esityksessä todetaan lisäksi, että tehtäviä voisi hankkia vuokratyövoimana. Tämän osalta JUKO huomauttaa, että vuokratyövoiman käyttöä ei valtiolla sallita oman työvoiman sijasta, eikä pitkäaikaisesti ja vuokratyövoiman sekä ulkoisen työvoiman käytöstä tulee aina neuvotella yhteistoimintalain mukaisesti henkilöstön kanssa. Lakia tulisi täsmentää 7a§ osalta niin, että yksityisiltä hankittujen palvelujen erittely ja listaus vastaa organisaation tarpeita kuitenkin niin, että perustuslain ja Rikosseuraamuslaitoksen perustoiminnan tarkoitus ja lakisääteinen pohja tehtäville eivät vaarannu.

Johtamisjärjestelmä ja nimikkeet:

Hallituksen esityksessä esitetään yhdyskuntaseuraamustoimistojen johtamisjärjestelmää muutettavaksi kaksiportaiseksi. JUKO katsoo, että organisaatorakenteen keventäminen voi johtaa tilanteeseen, jossa on epäselvää kenelle valta ja vastuu päätöksistä kuuluu. Työmäärät ovat jo nyt suuria. JUKO kiinnittää huomiota myös siihen, että esityksessä ei oteta kantaa kelpoisuusvaatimukseen vastaavasta rikosseuraamustyöntekijästä.

JUKO esittää aiemmin annetun lausunnon tapaan, että Rikosseuraamuslaitosta koskevaa kelpoisuussääntelyä täsmennetään valtioneuvoston asetustasolla siten, että sosiaalihuollon ammattihenkilölain (817/2015) mukaiset ammattipätevyudet tunnistetaan, kuten myös Talentian lausunnossa on esitetty ja huomioidaan niissä tehtävissä, joissa työ edellyttää sosiaalihuollon ammatillista osaamista.

Koulutuskeskuksen lakkauttaminen:

Lakiesityksessä esitetään Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta (RSKK) annetun lain kumoamista ja itsenäisen oppilaitoksen lakkauttamista. Yhteistyö Laurea ammattikorkeakoulun kanssa päättyisi. JUKO pitää mallia riskinä sille, ettei Rikosseuraamuslaitos saa enää riittävästi henkilöstöä. Koulutuksen tulee olla houkuttelevaa ja laadukasta, jotta Rikosseuraamuslaitos saa työvoimaa jatkossa. Kilpailu osaavasta henkilöstöstä kiristyy entisestään tulevina vuosina, eikä valtio pysty välttämättä kilpailemaan palkoilla parhaista osaajista. Oma ammattikorkeakoulutuksellinen koulutus on välttämättömyys opintososiaalisine etuineen jatkossakin.

Lakiesityksen linja on lisäksi vastakkainen pohjoismaiselle kehitykselle. Norjassa (Kriminalomsorgen) vanginvartijakoulutus muutetaan vuonna 2027 kolmivuotiseksi korkeakoulututkinnoksi (Bachelor). Norja vastaa turvallisuushaasteisiin lisäämällä osaamista. Tämä lakiesitys on puolestaan purkamassa rakenteita ja siirtämässä koulutusta vankiloiden vastuulle ilman laadun takeita.

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

Lakiesitys siirtää siis merkittävän osan koulutusvastuusta vankiloihin. Rikosseuraamuslaitos on jo tällä hetkellä henkilöstöltään aliresursoitu suhteessa lakisääteisiin tehtäviin vuonna 2022 laaditun oikeudenhoidon selonteon mukaan. Tämän selvityksen jälkeen vankimäärä on noussut yli 700 vangilla, ja henkilötyövuosia on saatu samassa ajassa lisäyksenä 9. Työpaikkaohjaajilla ei ole pedagogista koulutusta eikä riittävästi aikaa ohjata opiskelijoita resurssitilanteen vuoksi. Tämä voi vakavasti vaarantaa opiskelijoiden ja vankilassa työskentelevän henkilöstön työturvallisuuden ja johtaa pahimmillaan 27 eritasoiseen opetuskäytäntöön eri vankiloissa.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksella tulisi olla laissa säädetty keskitetty päättösvälta opiskelijavalinnassa ja soveltuvuuden arvioinnissa. Turvallisuuskriittiset aiheet (voimankäyttö, dynaaminen turvallisuus) on säädettävä annettavaksi lähiopetuksena CPT:n suositusten mukaisesti. Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen sulauttaminen Rikosseuraamuslaitoksen organisaatioon voi heikentää organisaatio uudistuksen tavoitteita, ja koulutuskeskuksen osalta operatiivisia, taloudellisia ja laadullisia perusteita ja riskejä ei ole arvioitu riittävällä tasolla.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry puolesta,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Minna Salminen'.

Minna Salminen
neuvottelupäällikkö